

**”Kuka päättää kulttuuriperinnöstä?” -työryhmään
Kulttuuriperinnön vaikenevat tulkit,
Löppönen Titta ja Meronen Anna, Forum Marinum**

Kulttuuriperintö on yhteinen asia. Vastuu kulttuuriperinnöstä kuuluu perustuslain mukaan jokaiselle. Museoiden tehtävänä on tallentaa ja säilyttää kulttuuriperintöä ja edistää kulttuuriperintöä koskevan tiedon saatavuutta. Yksi tiedon välittämisen muoto ovat museonäyttelyt, joiden merkitykset muodostuvat kommunikaatiosta yleisön kanssa. Mutta missä se kommunikaatio on? Museot on nähty auktoriteetteina ja museonäyttelyt totuutena.

Kulttuuriperintöasiat kiinnostavat ihmisiä usein vasta, kun ne koskettavat omaa elämää ja elinympäristöä. Tällöin saattaa alkaa ilmiön ”pelastusoperaatio”, jossa on usein mukana yhdistyksiä ja josta kirjoitetaan lehdissä. Museoammattilaisten ääni kuuluu heikkona tai ei ollenkaan. Nk. suuri yleisö saattaa ihmetellä, miksei museo tee mitään, tai, eikö museolla ole mitään sanottavaa.

Museo on julkinen instituutio, jonka toiminnan ja päätöksenteon tulisi olla avointa. Päätökset tulisi perustella ja perustelut avata huolella myös eri medioissa käytävissä keskusteluissa. Voisiko kulttuuriperintö tulla lähemmäksi ja olla aidommin yhteistä, jos siihen liittyvän päätöksenteon prosessit ja perustelut tunnettaisiin? Museoammattilaiset tuntuvat käyvän keskustelua omalla tahollaan ja media sekä yleisö omalla tahollaan. Näin kulttuuriperintö ja siitä käytävä keskustelu pirstoutuvat ja kulttuuriperinnön perustana olevat jaetut arvot kyseenalaistuvat.

Matkustaja-alus Finnjetin kohtalo synnytti paljon keskustelua ja aluksen pelastamiseksi koottiin useita ryhmiä. Keskusteluun osallistui lähinnä laivaharrastajia, Finnjetillä työskennelleitä sekä eri pelastushankkeissa mukana olleita aktiivisia kansalaisia. Lopulta syntyi lähes ”huutokauppa” siitä minne, miten ja kenen laiva pitäisi pelastaa. Laiva romutettiin, mutta osia siitä säästettiin Suomen Merimuseoon ja näyttelyyn toteutettiin laivan virtuaalikierrros. Kaiken kaikkiaan museot olivat keskusteluissa taustalla.

Panssarilaiva Ilmarisen Amiraalivene otettiin Forum Marinumin kokoelmiin 2009. Museointi ei ollut suunniteltua, vaan tapahtui lähes sattumalta. Käytöstä poistettu vene päätyi Suomen Settlementtisäätiölle, joka kunnosti sen mm. julkisella rahoituksella. Kunnostus onnistui hyvin, mutta siinä tehtiin myös virheitä. Nykyasussaan, 1930-luvun puuveneenä, veneellä ei ole juuri lainkaan museoarvoa, mutta Forum Marinumissa kiinnostuttiin siitä siksi, mitä se edustaa. Toisaalta todettiin, että 1941 uponneesta Suomen laivaston lippulaivasta ei ole jäljellä muuta. Toisaalta pelättiin, millaista keskustelua olisi syntynyt, jos julkistakin rahoitusta saanut vene olisi myyty

yksityiskäyttöön.

Julkista keskustelua kulttuuriperinnöstä ei aina haluta, koska pelätään esimerkiksi taloudellisten resurssien puolesta tai pyritään välttämään negatiivista julkisuutta. Kulttuurihistoriallisia museoiden näyttelyitä ei ole tapana arvioida kriittisesti ja museoammattilaiset antavat toisilleen harvoin palautetta. Alalla on päinvastoin sosiaalinen tai kulttuurinen paine olla puuttumatta joihinkin asioihin. Mielipiteitä ei tuoda julki toisten varpaille astumisen tai ”reviirirajan” ylittämisen pelossa. Kollegiaalista keskustelua, näyttelykritiikkiä ja museoammattilaisten osallistumista julkiseen keskusteluun tulisi rohkaista. Myös yleisöä tulisi kuulla ja ottaa mukaan keskusteluun.